

IJmondiale participatieraden adviseren nader onderzoek naar IJmond-pas

Versie 3-3-2022

Richtinggevend advies

De participatieraden van de IJmond-gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen deden eigen onderzoek onder inwoners naar hoe de gemeentelijke ondersteuning bij laag inkomen meer mensen zou kunnen bereiken. Ondanks de inspanningen van de gemeenten zijn er nog teveel mensen die geen gebruik maken van regelingen terwijl ze daar wel baat bij zouden hebben. Onder hen veel anderstaligen, laaggeletterden en burgers met overheidsangst.¹ Op basis van het onderzoek geven de participatieraden van IJmond de gemeenten het volgende richtinggevende advies:

➤ **Één IJmond-pas voor alle inwoners**

De participatieraden herhalen het advies uit 2019 (zie bijlage 1) om de mogelijkheid van een IJmondiale kortingspas serieus te onderzoeken. Een stadspas is een krachtig middel om meer inwoners te bereiken met informatie over gemeentelijke ondersteuning bij laag inkomen en om de drempel te verlagen om hier ook daadwerkelijk gebruik van te maken, zoals blijkt uit de ervaringen van andere gemeenten.²

Ter voorkoming van een onbedoeld stigmatiserend effect, gaat de voorkeur van de participatieraden uit naar een kortingspas voor alle inwoners, naar voorbeeld van de Rotterdampas.³ De pas kan voor mensen met weinig geld goedkoper of gratis worden aangeboden. Ook zouden doelgroep- en inkomensspecifieke regelingen zouden aan de pas kunnen worden gekoppeld, zonder dat dit voor derden zichtbaar is.

De participatieraden willen betrokken zijn bij onderzoek en vervolgacties van de gemeenten omtrent de IJmond-pas.

➤ **Bereiken “verscholen armen”**

Het onderzoek door de participatieraden bevestigde hoe moeilijk het is om contact te krijgen met inwoners die geen gebruik maken van gemeentelijke hulp, maar daar vermoedelijk wel baat bij zouden hebben. Toch werkten er bijna 100 inwoners vrijwillig mee aan het onderzoek en onder hen bevond zich een grote groep potentiële cliënten voor hulp bij laag inkomen. Dit sterkt ons in de mening dat het wel degelijk de moeite waard is om actief op zoek te gaan naar “verscholen armen” in de gemeente. Met de opgedane ervaring en contacten willen de participatieraden graag blijven meedenken over het bereiken en informeren van specifieke doelgroepen.

➤ **Participatieraden essentiële gesprekspartner**

Uit de open vragen naar de tevredenheid met en de tips over de hulp vanuit de gemeente blijkt dat er nog veel te winnen valt wat betreft de informatie over, toeleiding naar, versimpeling en uitvoering van gemeentelijk armoedebeleid. En dat inwoners een belangrijkere informatiebron en gesprekspartner zijn voor het bereiken van verbeteringen.

Als belangrijke schakel naar de inwoners, ook naar hen die zich minder makkelijk laten horen, gehoord worden, is het essentieel dat de participatieraden nauw bij het gemeentelijk armoedebeleid betrokken zijn en blijven.

---

¹ Wij baseren dit wij op onze eigen onze eigen gesprekken en ontmoetingen met inwoners, sleutelfiguren en professionals van de afgelopen jaren.

² Zie hiervoor bijvoorbeeld onderzoek door gemeente Utrecht en gemeente Heemskerk: [Meer Utrechters beter helpen met passende armoederegelingen](#)

Gemeente Heemskerk, *Kansen voor een effectief armoedebeleid*, 6 november 2019

³ [Hoe werkt het? - Rotterdampas](#)

Aanleiding voor het onderzoek

Najaar 2019 brachten de participatieraden van Beverwijk, Heemskerk en Velsen een eerste advies uit onder de naam Kracht van Meedoen, zie bijlage 1. Op basis van gesprekken met inwoners deden zij aanbevelingen over het beter bereiken van inwoners met informatie en hulp bij laag inkomen. Veel van de aanbevelingen vonden hun weg naar nieuw armoedebeleid van de afzonderlijke gemeenten van eind 2019/begin 2020. Zie bijlage 2 voor een analyse.⁴

IJmond-pas

Een aanbeveling die echter niet werd overgenomen was het onderzoeken van een IJmond-pas als mogelijkheid om de gemeentelijke hulp bij laag inkomen integraler, makkelijker en aantrekkelijker aan te bieden. Überhaupt werd er in het vernieuwde armoedebeleid geen expliciete IJmondiale samenwerking voorgenoemen. Gemeente Heemskerk deed wel een eigen onderzoek naar de kosten en baten van een Heemskerkse pas. En ook Velsen wil de mogelijkheden van een eigen gemeentelijke kortings- of minimapas onderzoeken. Uit het onderzoek van Heemskerk bleek dat een kortings- of minimapas inmiddels een beproefd instrument is voor gemeenten, maar dat de implementatiekosten voor een afzonderlijke gemeente met een omvang als Heemskerk (of Velsen) te hoog zijn.⁵

Vervolgonderzoek

Zowel in de gemeentelijke nota's als in de praktische samenwerking met de participatieraden gaven de IJmond-gemeenten blijk van hun ambitie om meer inwoners te bereiken met hun hulp en om die hulp effectiever in te zetten. Bovendien was er bij de participatieraden een onverminderde zorg over armoede in de gemeenten, nog vergroot door de impact van de coronapandemie. Een en ander was reden voor de participatieraden om vervolgonderzoek te doen omtrent het idee van een IJmond-pas. Met als doel een nieuw richtinggevend advies aan de gemeenten.

Enquête

Om inwoners te horen over het idee van een kortingspas én om daarbij ook weer nieuwe mensen te horen ten opzichte van de vorige ophaalronde heeft de focusgroep een enquête uitgezet. Inwoners werd gevraagd naar hun bekendheid met gemeentelijke regelingen, naar de tevredenheid met de hulp of juist naar de wens er gebruik van te gaan maken, naar het idee van een kortingspas en naar overige tips omtrent gemeentelijke hulp bij laag inkomen.

Potentiële doelgroep

Met betrekking tot nieuwe mensen had de focusgroep zich tot doel gesteld ook burgers te betrekken die nog geen gebruik maken van hulp bij laag inkomen, maar die daar waarschijnlijk wel voor in aanmerking komen. Dat zijn immers de inwoners die bij gemeentelijke cliëntvervalsonderzoeken niet in beeld komen. De focusgroep dacht hierbij onder andere aan 'werkende armen', gezinnen met kinderen en inburgeraars.

Beleidsadviseurs op gebied van armoedebeleid hebben gedurende het gehele traject meegedacht en ons van informatie voorzien, waarvoor wij hen dankbaar zijn.

---

⁴ Gemeente Beverwijk, *Meedoen, ook als je weinig geld hebt, 2020-2023*; Gemeente Heemskerk, *Kansen voor een effectief armoedebeleid*, 6 november 2019; Gemeente Velsen, *Een andere kijk op armoede. Armoede- en schuldenbeleid gemeente Velsen 2020-2024*.

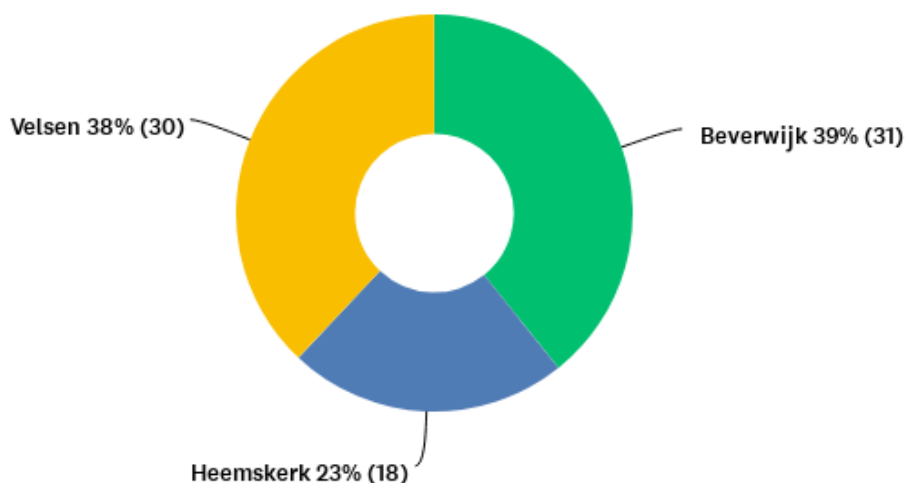
⁵ Minimaal 220.000 voor de eerste vier jaar t.o. 2437 inwoners op dat moment behorend tot de minimadoelgroep, *Kansen voor een effectief armoedebeleid*, 15.

De enquête

Bereik

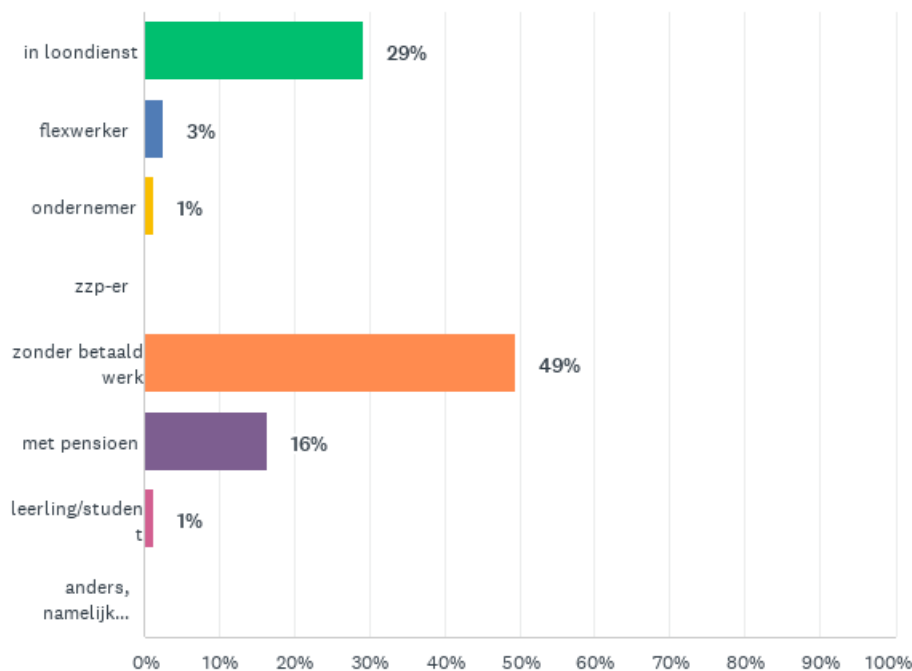
De enquête is uitgezet in het najaar van 2021, via de leden van de participatieraden. Zij gebruikten daarvoor diverse kanalen: online via social media, emails naar netwerkpartners en tussenpersonen en het zelf verspreiden van papieren versies. Er volgden 97 reacties, waarvan 79 bruikbaar (=volledig ingevuld). Voor een overzicht van alle vragen en reacties, zie bijlage 3. Hieronder lichten we de belangrijkste vragen en reacties eruit.

De respondenten waren als volgt verspreid over de drie gemeenten (vraag 1):

Persoonlijke situatie

Een derde van de respondenten had betaald werk, twee derde niet (meer). Men specificeerde de eigen situatie als volgt (vraag 2):

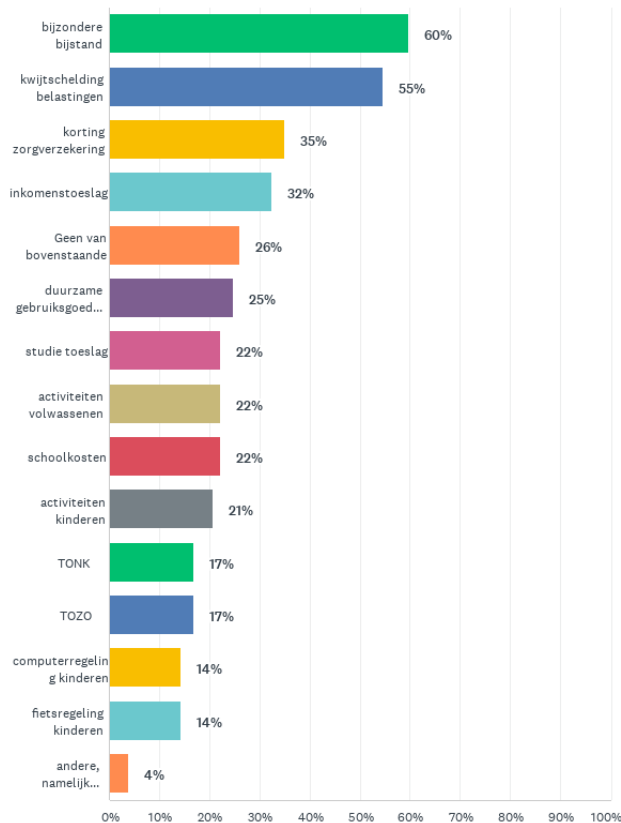
Om deelname zo laagdrempelig mogelijk te houden is er niet gevraagd naar inkomens- of vermogensgegevens.

33 procent had minderjarige kinderen; 67 procent geen.

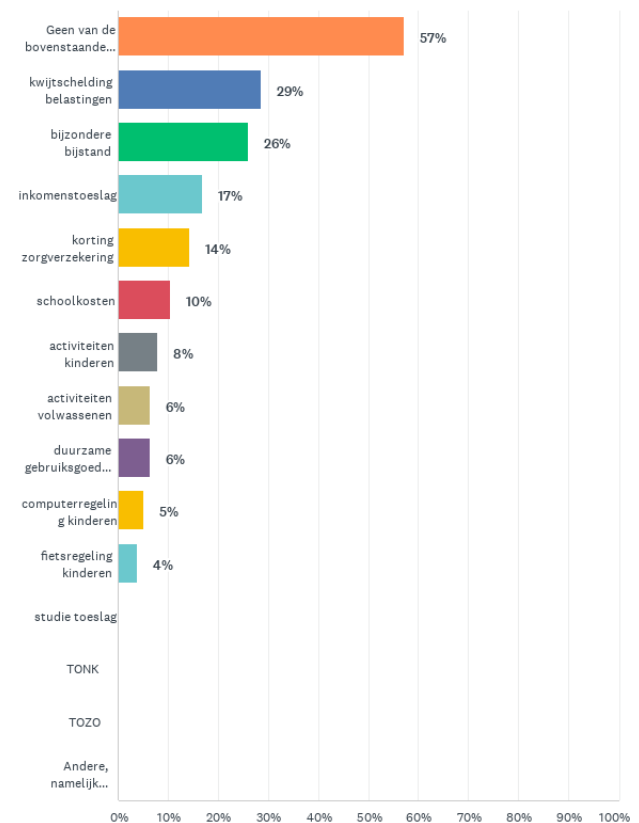
Regelingen

Wat allereerst opvalt is de onbekendheid met de gemeentelijke regelingen bij een substantieel deel van de respondenten. 26 procent kende geen één regeling. De meerderheid kende er slechts enkele. Het meest bekend waren bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentebelasting en korting op de zorgverzekering het. Veel minder bekend waren kindregelingen en de kortingen op sport- en cultuuraanbod.

Vraag 4: Welke regelingen kent u?

Vraag 5: Van welke regelingen maakt u al gebruik?

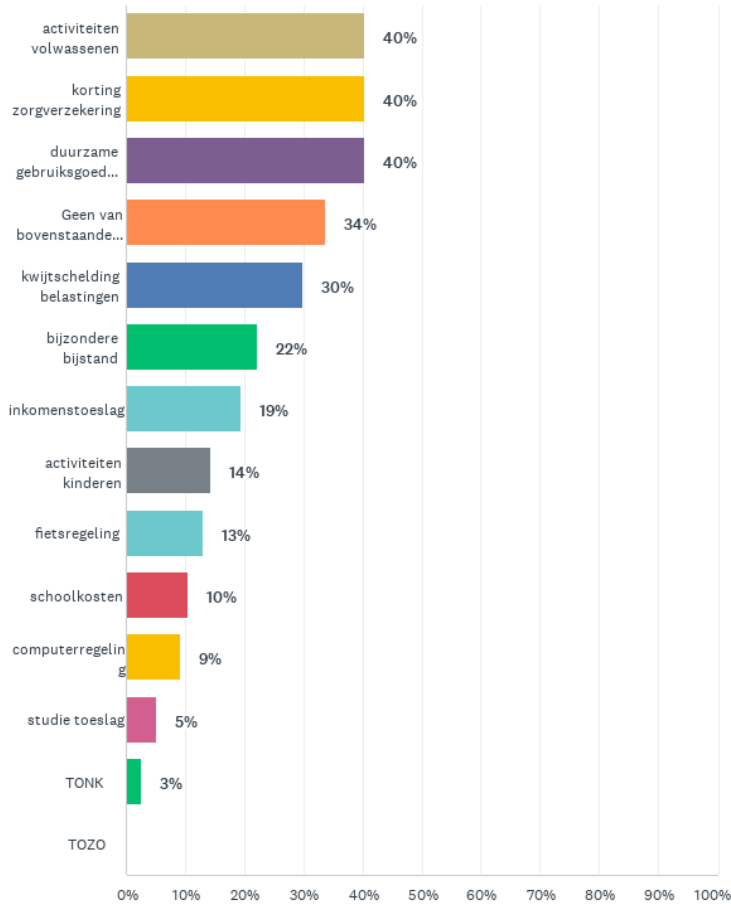

57 procent zei nog geen gebruik van de gemeentelijke regelingen te maken. Een belangrijke groep, aangezien er onder hen mogelijk inwoners zijn die wel in aanmerking komen voor regelingen. Deze groep bestaat uit 18 respondenten met en 26 zonder betaald werk. Gevraagd of zij gebruik van zouden willen maken van regelingen (en van welke) antwoordden 24 van wel. Van hen waren er 10 met en 14 zonder betaald werk.

Kortom, een derde van de respondenten maakt nu nog geen gebruik van gemeentelijke hulp bij laag inkomen, maar wenst daar wel gebruik van te maken. Aangezien we niet naar financiële gegevens hebben gevraagd, kunnen (en willen) we niet toetsen of respondenten daadwerkelijk in aanmerking komen.

Onder gebruik van te maken regelingen zijn vooral gratis/ korting op activiteiten aanbod, korting op de zorgverzekering en de vervanging duurzame goederen⁶ populair. Regelingen worden het liefst online aangevraagd, gevolgd door telefonisch of met hulp van een tussenpersoon.

Vraag 6: Van welke regelingen zou gebruik willen maken?

Tevredenheid met hulp

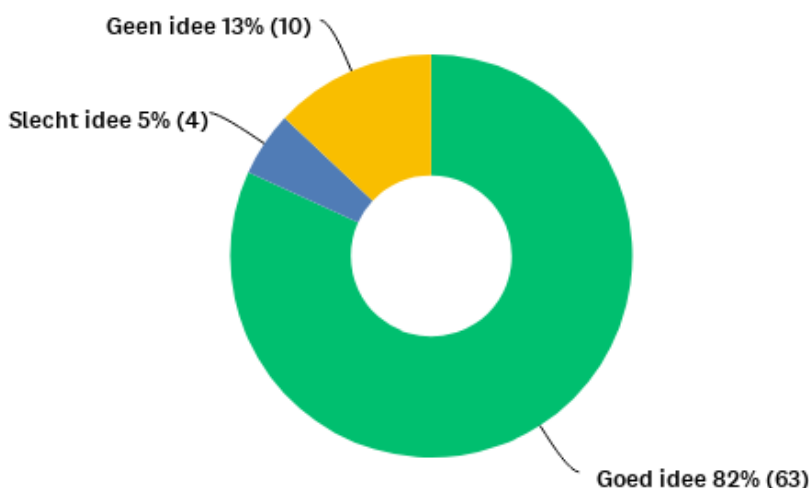
Ten slotte werd respondenten gevraagd naar de tevredenheid met de hulp vanuit de gemeente, indien van toepassing. Alle drie de gemeenten scoorden daarbij een voldoende, variërend van een 6- (Beverwijk) tot een 7,5 (Heemskerk). Informatiever zijn echter de redenen waarom mensen wel of niet tevreden waren. Daarbij valt de grote variëteit qua ervaringen en behoeften op. Waar de een tevreden is omdat 'ik wel enorm geholpen ben en er meegedacht wordt', is een ander ontevreden omdat 'het allemaal zo lang duurt en het vaak mis gaat als je het aanvraagt'. Zie voor alle reacties bijlage 3.

⁶ In Heemskerk en Velsen onder andere noemer/regeling aangeboden.

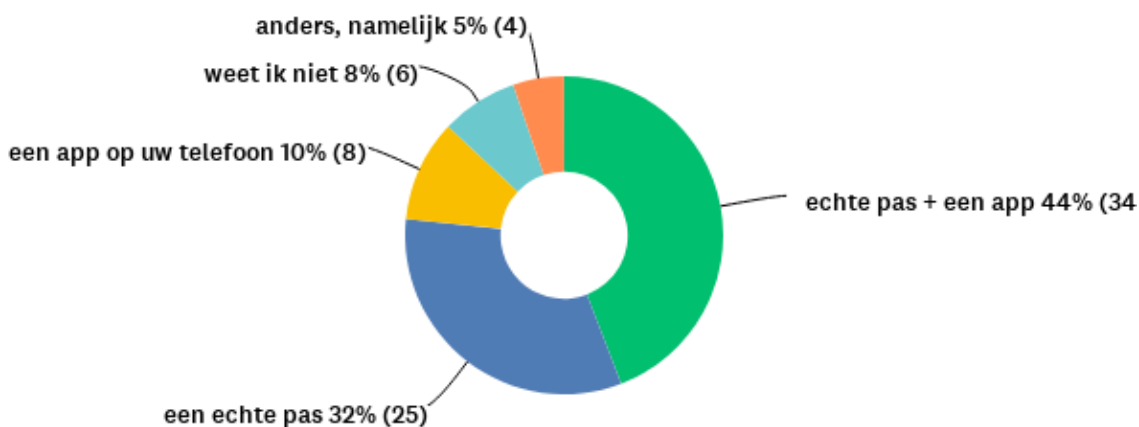
Een kortingspas

Een grote meerderheid vindt een gemeentelijke kortingspas een goed idee (82 procent). Onder respondenten met betaald werk is het idee nog populairder dan onder degenen zonder betaald werk: respectievelijk 87 en 79 procent. Genoemde bezwaren tegen de pas zijn het mogelijk stigmatiserende effect.

Vraag 10: In een aantal gemeenten krijgen inwoners een pas waarmee ze korting kunnen krijgen. Bijvoorbeeld op sport voor kinderen of op een cursus voor een volwassene of op de zorgverzekering. Wat zou u van zo'n pas vinden?

Men zou een pas het beste zowel fysiek als in de vorm van een app kunnen aanbieden, blijkt uit de antwoorden (vraag 12).

Over op welke groep de pas zich zou moeten richten lopen de meningen uiteen (vraag 11). Zie hieronder:

ANTWOORDKEUZEN	REACTIES	
een pas voor alle inwoners, maar met meer korting voor mensen met weinig geld	42%	32
een pas speciaal voor inwoners met weinig geld	42%	32
een pas voor alle kinderen onder 18, waarbij kinderen uit gezinnen met weinig geld meer korting krijgen	29%	22
anders, namelijk	14%	11
Totaal aantal respondenten: 77		

Respondenten met betaald werk kiezen vaker voor een kortingspas voor iedereen, respondenten zonder betaald werk meer voor een special minimapas en degenen met kinderen vaker voor een kinderpas. Maar ook per subgroep krijgen de andere varianten nog aardig wat *votes*. Kortom, een diffuus beeld.

Tips voor de gemeenten

De vraag naar wat de gemeente nog anders of beter zou kunnen doen voor mensen met weinig geld, leverde een schat aan tips op. Zoals meer aandacht voor specifieke doelgroepen als kinderen, ouderen en alleenstaanden; het uitbreiden van het voedselbank-concept naar andere banken (speelgoedbank, kinderbank, weggeefbank); gratis openbaar vervoer; het inzetten van ervaringsdeskundigen bij voorlichting en toeleiding; het verminderen van bureaucratie en rompslomp; het meer en beter bekend maken van de mogelijkheden. Zie voor alle reacties bijlage 3.

Nieuwe achterban

Van de respondenten wil meer dan de helft op de hoogte gehouden worden door de participatieraden. Zij vormen niet alleen een nieuwe achterban, maar ook een potentiële bron voor verdieping of vervolgonderzoek.

De participatieraden van Beverwijk, Heemskerk en Velsen, 3 maart 2022